

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 5

Tilleggsspørsmålnr.

Emne: Namnbøring

Oppskr. av: Ole R. Midtbo

(adresse): Høsteland

Fylke: Hordaland

Herad: Masfjorden

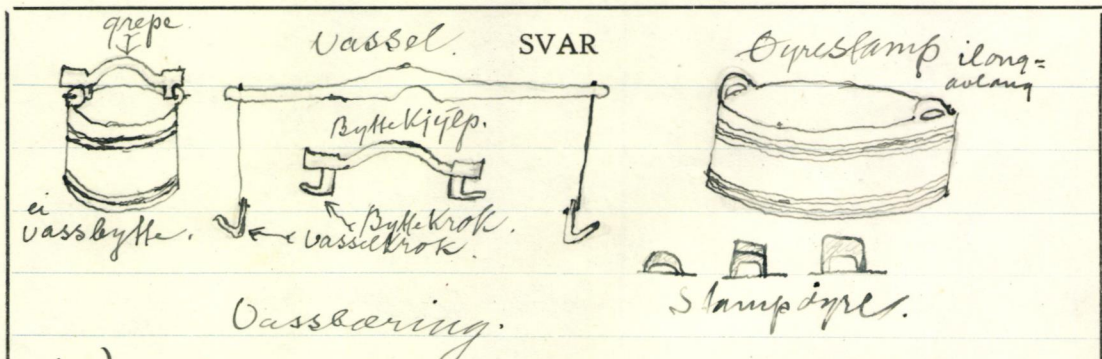
Bygdelag: Nordbygda

Gard: Høsteland

G.nr. 14 Br.nr. 7

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Vassbøring.

1.) Ja her hev dei alltid børe vatn.

vassaket kallast for Vassel. ein vassel. Skapel
 ser ein utkastende av risset ovanfor. Krokam so Bytteme
 hang eller kallast Vasselkrokar. Krokam hang etter
 fog, lerreim, jarnlekkje og i eldre tid helst av vidjer.
 Det andre slags vassaket so er nemnd i spyjelista hev
 ikkje vore brukta her so eg veit. Dei sluttar aa bære vatn
 i trebytter kring 1900 halet. Dan tok dei til aa kjøpe
 jernbytte - lekkbytte, sinkbytte. Men endaa er her folk
 so brukta trebytte. Trebytt na lant vore av lettaste sort ved
 helst sprakje eller ala lett fure. Dei var jarnaste litt
 nevie (vidaste nedt) forst hauda ikkje skulde dette av
 naar dei vart gjisne. Brynnebytte so dei brukta til aa
 brynne med i floren (gjeva besta vatni) var ovvie
 Ei vaneleg vassbytte tok 7-8 kammer. Ei brüggebytte
 so vart brukta ved ölbrügging tok 10-12 kammer.

Ei mjölkebytte (til aa mjölkei) tok 3-4 kammer. Dei var ovvie
 2) Dei har stundom vatn i ein vassstamp, nokostunde skapel
 so vist per risset ovanfor. So regel gjekk eitt menneskje

pan kvar sida og helot i stampögra. Like stam-
par kunde fa 3-4 bytter eller meir. Sa stikka ei stong
gjennom stampögra aa here eller var mest ikkje brüka for
dan rank snart öyro. Det var nam det var stutt vassveg
at dei brüka stamp aa here i. Dei brüka aa ha sitt helok
for oppi stampen for aa hindre „skilping“.

2 bytter vatu vart kalla „ei vassfer“. Dei hadde alltid
ei florskjelde so vere floren so rand var. I floren hadde dei
ein stor vass sea so var kalla florsaaen. Sa here vatu
or kjilda og i florsaaen vart kalla „aa here innatt“.

Det heude nok at folk bar mjölka or floren og heim-pan vassel,
men det var so sjeldan at der gjelk ord aa det nam det heude.
Folk hadde alltid ei sers klaare vats kjilda der dei tok matværit
sitt. Dei var jamt fleire om same kjilda.

3) Sa setje vasskjoret pan ei ski hev og ikkje löypt vake

4. Det var so guse. Dei vatsne karane var so regel i marka
der tid der skulde berast innatt. So dei bar ikkje, aune
om helgellagane kauski. Det var jamnaste krumfolka so
bar vatten, og so dei borua so var so store at dei greidde
det.

5. Ja, maaten aa bare vatu i bytter so vel kjend
og brüka sudan, men i langf mindre utstrækning enn
for. Det er fae so hev vassel no. Tvindes fraus springer
og pumper tie, og folk laut here og kjöre vatu, hildels
nokso langf. Dei kjörde pan slede. Dei laut fae seg
vasskjir i floren der vattel laut havast inn. Dei hadde
store kjelar og vassaar pan sleden til aa kjöre i.

6. Ja i nautskilhorn ved uvaneleg tærk eller frost.

7) Der er mange - gjerne dei aller fleste - som no
hev faakt vatten innlagd i flor og heimvæis. Hev sudan
er her mange so man bore vatu. Somme ha vassel
men dei fleste her i heidene.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr.	5	Fylke:	Hordaland
Tilleggsspørsmål nr.		Herad:	Masfjorden
Emne:	Vannbøring	Bygdelag:	Nordbygda
Oppskr. av:	Ola R. Midtbø	Gard:	Hosteland
(adresse):	Hosteland	G.nr. 14	Br.nr. 7

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Vassbøring.

1.) Ja her hev dei alltid børe vatn. Vassaaket kallast for vassel, ein vassel. Skapet ser ein nokonlunde av risset ovanfor. Krokane so bytterne hang etter kallast vasselkrokar. Krokane hang etter tog, lerreim, jarnlekkje og i eldre tid helst av vidjer. Det andreslags vassaaket so er nemnd i spyrjelista hev ikkje vøre brukar her so eg veit. Dei slutta aa bere vatn i trebytter kring 1900 talet. Daa tok dei til aa kjøpe Jennbøtteblekkbøtte, sinkbøtte. Men endaa er her folk so brukar trebøtte. Trebytt'na laut vøre av lettaste sort ved. Helst sprakje eller ala lett fure. Dei var jamnaste litt nevie (vidaste nedst) forat banda ikkje skulde dette av naar dei vart gjisne. Brynebytte so dei brukar til aa bryne med i floren (gjeva beista vatn i) var ovvie, vidaste øvst. Ei vanleg vassbytte tok 7-8 kanner. Ei bruggebøtte so vart brukar ved ølbrugging tok 10-12 kanner. Ei mjølkebytte (til aa mjølke i) tok 3-4 kanner. Dei var ovvie.

2) Dei bar stundom vatn i ein vasstamp, nokorlunde skapa so vist paa risset ovanfor. So regel gjekk eitt menneskje paa kvar sida og heldt i stampøyra. Slike stampar kunde ta 3-4 bytter eller meir. Aa stikke ei stong gjenom stampøyro aa bere etter var mest ikkje brukar, for daa rauk snart øyro. Det var naar det var stutt vassveg at dei brukar stamp aa bere i. Dei brukar aa ha eitt trelok oppi stampen for aa hindre "skulping". 2 bytter vatn vart kalla "ei vassfær". Dei hadde alltid ei florskjelde so nære floren so raad var. I floren hadde dei ein stor vasssaa so var kalla flors-saaen. Aa bere vatn or kjelda og i flors-saaen vart kalla "aa bere innatt". Det hende nok at folk bar mjøl-

ka or floren og heim paa vassel,- men det var so sjeldan at der gjekk ord av det naar det hende. Folk hadde alltid ei sers klaarevatskjelda der dei tok matvatnet sitt. Dei var jamt fleire om same kjelda.

3) Aa setje vasskjéret paa ei ski hev eg ikkje høyrte noke om.

4. Det var so ymse. Dei vaksne karane var so regel i marka den tid der skulde berast innatt. So dei bar ikkje, anna om helgedagane kanskje. Det var jamnaste kvinnfolka so bar vatn, og so dei borna so var so store at dei greidde det.

5. Ja, maaten aa bære vatn i bytter er vælkjend og bruka endaa, men i langt mindre utstrækning enn før. Det er faae so hev vassel no. I vinter fraus springar og pumper til, og folk laut bære og kjøre vatn, tildels nokso langt. Dei kjørde paa slede. Dei laut faa seg vasskjer i floren der vatnet laut havast inn. Dei hadde store kjelar og vassåar paa Sleden til aa kjøre i.

6. Ja i naudstilhøve ved uvanleg turk eller frost.

7) Der er mange- gjerne dei allerfleste- som no hev faat vatn innlagd i flor og heimehus. Men endaa er her mange so maa bære vatn. Somme ha vassel men dei fleste bær i henderne.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

adr. NORSK FOLKEMUSEUM

606

BYGDØY

Avskrift rettelt
L. Aall.

NORSK ETNOLOGISK GRANSNING
ADR. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDGY

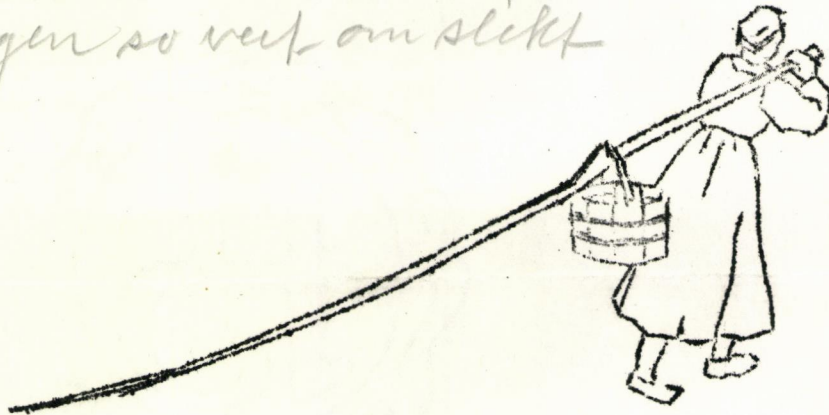
2233

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen at den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket på bøtta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampla over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det ?

nei her er ingen so veit om slikt

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel ?

Har ein bruka kumøkk til brensel ?

*Ein har vist høyrd forteljing om at dei brude
fiskebein og fiske høve ut med hakanten i
gamle dagar.*

*Her bruka dei tverken fiskebein eller kumøkk
til brensel, for her var skog nok.*

Ola Midtbo